WBO/Weidevogelwerkgroep Binnenveld Oost

Jaaroverzicht 2022

- Resultaten
- Berichten uit het veld
- WBO nieuws
- Interviews met:
  - Arend Bos
  - Volkert de Graaf
  - Lodewijk Pool

1992 - 2022
WBO
30 jaar

RN

2022 in Vogelvlucht

- *Totaal aantal nesten 346*
- *Kievit (325), grutto (3), scholekster (2), tureluur (8), wulp (8)*
- *Uitkomstpercentage 54%, predatie en overig verlies 46%*
- *24 boeren met nesten*
- *19 vrijwilligers actief*
- *Aantal beheercontracten: 3*
- *1e kievitsei WBO: 14 maart*

In het Binnenveld: Bornsesteeg, richting noorden

Foto cover: kievit op nest.

Inhoud

1 Inleiding 4

2 Resultaten 2022 6
- Resultaten
- Meerjarenoverzicht
- Beheerpakketten
- Conclusies

3 Berichten uit het veld 12
- Start van het seizoen
- Wetenswaardigheden

4 WBO Nieuws 15
- Samenwerkingspartners
- Voortgang Weidevogel-beheerplan
- Organisatie

Bijlage: overzicht resultaten 2022 per bedrijf 19

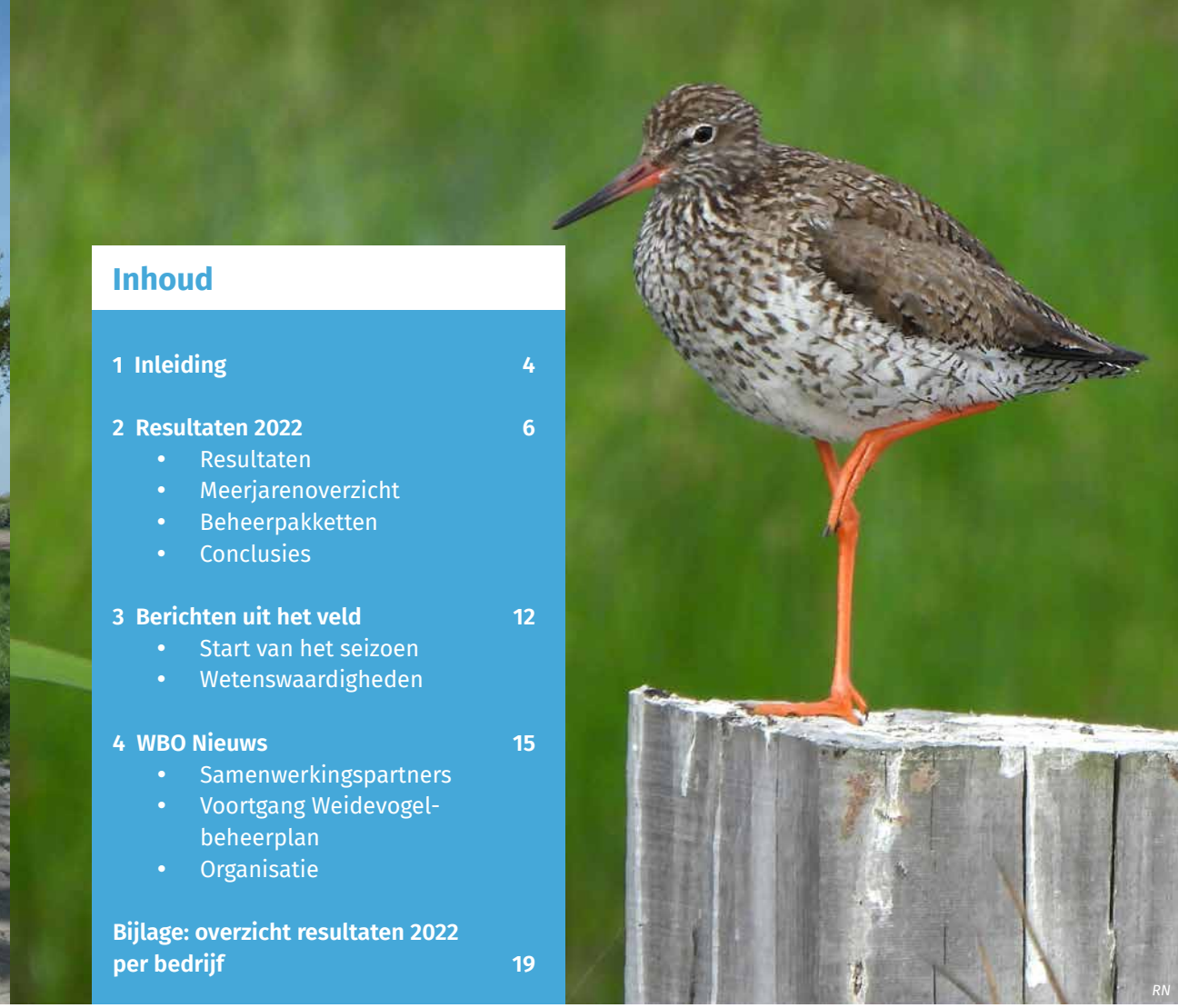

Tureluur

Sponsoren WBO

agrarische natuur vereniging HET BINNENVELD

Colofon

Samenstelling: Rik Nagtegaal, Christ Elsten, Henk Folkerts
Vormgeving: DsignKamer, Amersfoort
Foto's: Rik Nagtegaal (RN), Wouter Nagtegaal (WN), Geert de Vries (GdV), Chris Bosch (CB), Henk Folkerts (HF), Henk van Paassen (HvP)

Contact

WBO
Christ Elsten
Breehoven 53
6721 SP Bennekom
06 15170001
christelsten@planet.nl
www.inhetbinnenveld.nl

Sponsoren

ANV Het Binnenveld
Bakkerij Ten Veen
Loonbedrijf VOF Van Haren
Loonbedrijf Jan Rauw & Zn. BV
Unifarm

Financiers

Gemeente Wageningen
Gemeente Ede

1 Inleiding

In zijn boek '*Mijn leven in een verdwijnend landschap*' beschrijft journalist Patrick Laurie het leven en werk op de familieboerderij in Galloway in zuidwestelijk Schotland. Een prachtig en ontroerend verhaal over het boerenleven en zijn liefde voor de vogels, met in de hoofdrol de wulp. Treffend beschrijft hij de spanning tussen moderniteit en traditie en tussen landbouw en natuur. Een mondiaal en universeel thema.

Ook in het Binnenveld ervaren boeren en weidevogelbeschermers deze spanning ieder jaar weer. In dit Jaaroverzicht 2022 blikken we terug op het afgelopen jaar. In de rubriek 'Even voorstellen' beschrijven we, zoals ieder jaar, één van de vijf akker- en weidevogels waar wij ons op focussen. Deze keer hebben we – geïnspireerd door Laurie – gekozen voor de wulp. Onder de kop 'In gesprek met' zijn drie interviews opgenomen met personen die deelnemen aan of nauw betrokken zijn bij ons werk en zich met veel enthousiasme inzetten voor de weidevogels in het Binnenveld. We hebben dit Jaaroverzicht beknopt gehouden. Uitgebreidere informatie staat op onze website www.inhetbinnenveld.nl.

2022 was geen gemakkelijk jaar voor de weidevogels, boeren en vrijwilligers. Twee problemen speelden ons parten: de droogte en de forse predatie. Ieder seizoen zijn het weer en de natuur weer anders. Daar zijn we aan gewend, maar 2022 was wel extreem. Februari was nog zacht en nat, maar daarna brak een lange periode van droogte aan. Ongunstig voor de vogels maar zeker voor de kuikens. Daarnaast was er in alle deelgebieden sprake van een forse predatie door onder meer de vos. Hierdoor ging de helft van het aantal nesten verloren. In de slotbijeenkomst in oktober hebben we gesproken over hoe we in de toekomst beter kunnen omgaan met droge periodes en hoe we de predatie kunnen verminderen.

In het Binnenveld bij de slagsteeg

Naast het veldwerk hebben we dit seizoen ook deelgenomen aan de gesprekken in het kader van het Gebiedsproces, zijn we gesprekken gestart voor nauwere samenwerking met onze collega's van Weidevogelbeschermgroep Binnenveld-West (WBW), westelijk van de Grift en hebben we een begin gemaakt met de realisatie van het Weidevogelbeheerplan uit 2020. Elders in dit Jaaroverzicht gaan we uitgebreider in op deze activiteiten.

Maar er was ook reden voor een feestje: in 2022 bestaat WBO 30 jaar! Een heuglijk feit en reden om even bij stil te staan. Zie hoofdstuk 4.3

WBO richt zich op de akker- en weidevogels op boerenland. Ons werkgebied bevindt zich in het Binnenveld aan de oostkant van de Grift en maakt deel uit van de gemeenten Wageningen, Ede en een klein stukje Veenendaal. Er wordt ca. 1.000 ha daadwerkelijk bezocht, beschermd en beheerd. Het doel is eenvoudig: het samen met de boeren op peil houden en waar mogelijk laten toenemen van de akker- en weidevogelstand. We focussen hierbij op onze big five: de kievit, grutto, tureluur, wulp en scholekster.

Ons werkgebied grenst aan het natuurgebied de Binnenveldse Hooilanden en het gebied ten westen van de Grift waar onze collega's van WBW actief zijn. Met beide werken we samen. Vogels trekken zich immers (bijna) niets aan van door ons mensen getrokken grenzen. Bovendien versterken de drie gebieden elkaar: het gaat om voldoende open en gevarieerd areaal voor de akker- en weidevogels.

Werkgebied WBO en WBW met in het midden de Binnenveldse Hooilanden (Bron WBO)

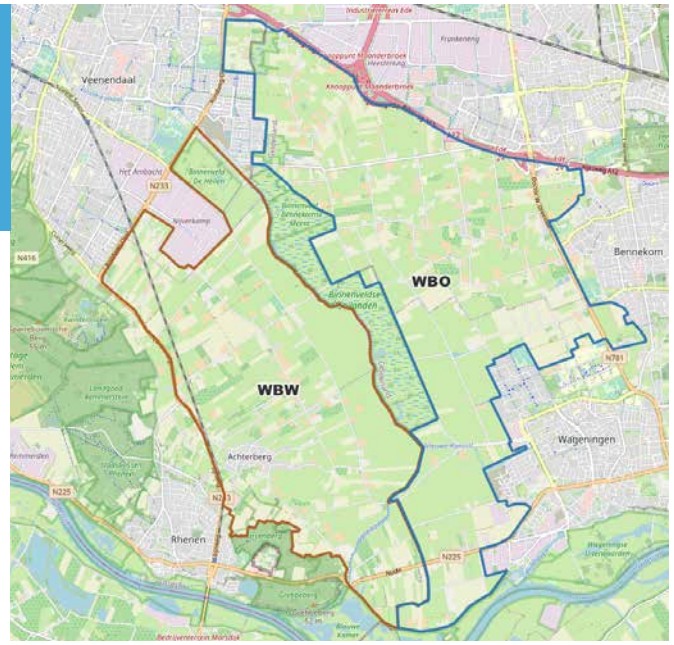

Weidevogelbeheer vraagt veel tijd, inzet, kennis en geld. Daarom heel veel dank aan alle boeren, loonwerkers, vrijwilligers, gemeenten, ANV, sponsoren en alle andere betrokkenen voor het enthousiasme, de inzet en de medewerking in 2022. Tegelijkertijd doen wij een beroep op alle betrokkenen bij het Gebiedsproces om, naast aandacht voor stikstof, water, voedsel, natuur en ruimte, vooral ook de weidevogels niet te vergeten. Zij behoren al generaties lang tot de vaste bewoners van het Binnenveld.

WBO, december 2022

2 Resultaten

De werkzaamheden van WBO richten zich op twee hoofdthema's: het vinden en beschermen van nesten en het realiseren van kuikenland. Het vinden van nesten is belangrijk, zodat boeren hier bij hun werkzaamheden rekening mee kunnen houden. Op basis van deze aantallen nesten krijgen boeren ook een vergoeding van de betreffende gemeente. Daarnaast houden we met nesttellingen een vinger aan de pols als het gaat om de populatieontwikkeling van weidevogels in het werkgebied en houden we zicht op de oorzaken van nestverlies.

Alleen het beschermen van nesten is helaas niet voldoende. Jonge weidevogels hebben ook insectenrijk, veilig "kuikenland" nodig om op te groeien. Hiervoor zetten we in op beheerpakketten. Naast ons beschermingswerk moet ook moedertje natuur een handje helpen. 2022 was in het begin van het voorjaar zacht, zonnig met af en toe regen en later droog en veel zon. De zomer was zeer warm, zeer zonnig en erg droog. Vroege maaidata, een droge, ondoordringbare bodem en predatie maakten het erg moeilijk voor ouders en kuikens.

2.1 WBO resultaten 2022

In 2022 zijn er in totaal 346 legsels gevonden. De meest talrijke soort is de kievit, met 325 legsels. Grutto (3), tureluur (8), scholekster (2) en wulp (8) volgen in veel kleinere aantallen. Gemiddeld kwam 54% van de legsels uit. Kolom 'bekend' betekent het aantal nesten dat fysiek is gecontroleerd op uitkomen, predatie etc. De overgrote meerderheid van nestverliezen komt door predatie (38 %) en de rest valt onder overig verlies.

	Totaal	Bekend	Uit	Niet uit	% Uit
Kievit	325	325	175	150	54%
Grutto	3	3	2	1	67%
Tureluur	8	8	4	4	50%
Scholekster	2	2	0	2	0%
Wulp	8	8	7	1	88%
Totaal	346	346	188	158	54%
% van bekend resultaat			54%	46%	

	Totaal	Predatie	Werkzaamheden	Verlaten	Overig	Onbekend
Kievit	325	125	7	13	0	3
Grutto	3	1	0	0	0	0
Tureluur	8	3	1	0	0	0
Scholekster	2	2	0	0	0	0
Wulp	8	0	1	0	0	0
Totaal	346	131	9	13	0	3
% van bekend resultaat		37,9%	2,6%	3,8%	0%	0,9%

Bron: Boerenlandvogelmonitor

Net zoals in voorgaande jaren is er voor de kievit een aantal percelen/gebieden aan te wijzen waar ze zich concentreren, zogenaamde *hotspots* met een hoge vogeldichtheid. De kievit- legsels bevonden zich met name op 3 hotspots in het noorden van het gebied (langs de A12), op de proefvelden ten noorden van de WUR en op de percelen van twee boeren (Van Laar en Van Ginkel) in het midden van het Binnenveld (ten noorden en zuiden van de Werftweg). Bescherming tegen met name de vos door een vossenraster bleek bij Van Laar uitstekend te helpen.

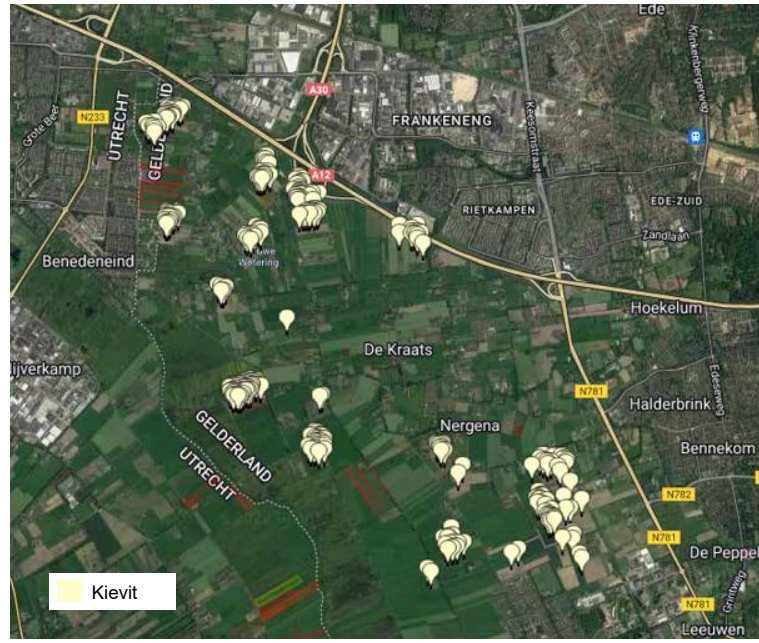

De wulpennesten (bruin) werden vooral aangetroffen op de graslanden tussen de Veensteeg en de Slagsteeg. De tureluurs en de grutto kozen als nestplek met name de percelen waar de hotspots van de kievitsnesten lagen. Als men naar het hele Binnenveld kijkt, komen tureluur, grutto en wulp het meest voor in de Binnenveldse Hooilanden.

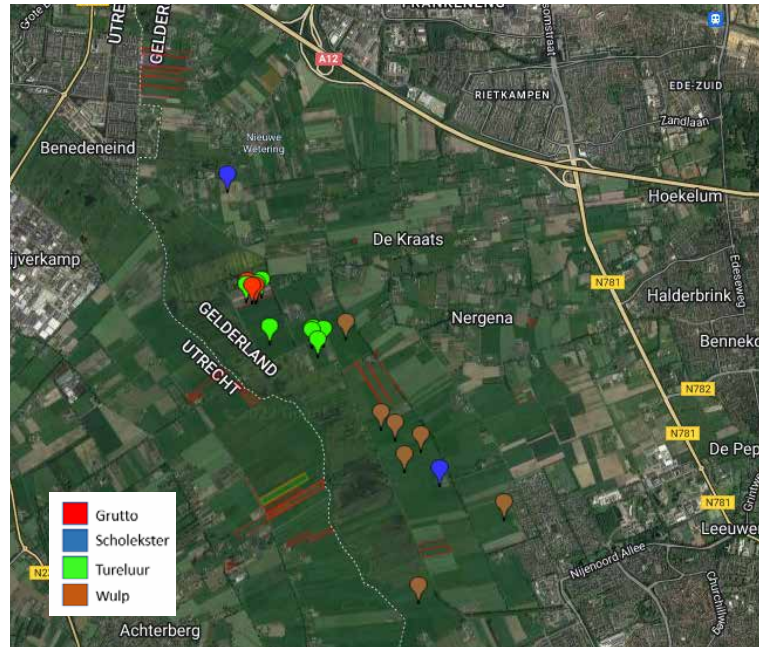

Bron: Boerenlandvogelmonitor

In gesprek met...

Arend Bos

Levende have op bedrijf Bos:
- *45 melkkoeien, jongvee*
- *350 biologische vleesvarkens*
- *Hond (boerenfok)*
- *28 kieviten*
- *4 tureluurs*

Het is een zonnige middag eind oktober als ik (hf) aanschuif aan de keukentafel bij Arend en Els Bos en zoontje Reijer. Ze hebben een veehouderijbedrijf aan de Maanderdijk met 45 melkkoeien, eigen jongvee opfok en 350 biologische vleesvarkens en zijn al jaren actieve weidevogelbeschermers.

Weidevogelliefhebber

Waar komt die belangstelling vandaan? Arend: 'Als ik buiten bezig ben, vind ik het iedere keer weer mooi om een koppel kieviten te zien én te horen. In het voorjaar markeren ze ook weer de komst van een nieuw seizoen. Ze horen er gewoon bij. Ik geniet net zoveel van de vogels als van de koeien en varkens'. Die liefde voor weidevogels zat er al vroeg in. Arend: 'Vroeger zocht ik ook al de nesten op ons ouderlijk bedrijf in Ederveen. Niet om de eieren te rapen of te verkopen, maar om de nesten te markeren, zodat mijn vader er met de trekker om heen kon werken'.

Invulling weidevogelbeheer

Arend: 'Ik probeer op verschillende manieren aan weidevogelbeheer te doen. Bij alle werkzaamheden werken we om de nesten heen, zetten indien nodig zelf stokjes, proberen de slootranden aantrekkelijk te maken voor kuikens, zaaien klavermengsels in en wisselen ook mais en gras af. Natuurlijk is ook de samenwerking met de vrijwilligers van WBO erg belangrijk voor ons'.

Mooi en minder mooi

Wat waren mooie en minder mooie momenten voor jou? Arend: Mijn mooiste moment was dit jaar toen ik moest stoppen, omdat er een hele wolk aan kievit kuikens voor de trekker uitliep. Dat is dan echt genieten. Minder mooi was de vos die 's avonds om half tien over mijn maisakker liep en voor veel predatie zorgde.

Wensen

Wat zijn de komende jaren belangrijke aandachtspunten voor het weidevogelbeheer? Arend: 'Ik vind dat we meer moeten doen aan wildbeheer. Wild mag er zijn, maar de balans is verstoord. Dat is ook van belang om er plezier in te houden. Daarnaast moeten we proberen het open karakter van het Binnenveld te behouden en voldoende landbouwareaal. We moeten het niet volbouwen. Tot slot hoop ik dat we de goede samenwerking met de weidevogel vrijwilligers kunnen continueren. Die verloopt prima'.

"Weidevogels horen er gewoon bij"

2.2 Meerjarenoverzicht WBO

Het aantal legsels van de kievit schommelde tussen 2012 en 2022 tussen de 235 en 512. De jaren 2019 en 2020 waren topjaren qua aantallen. Daar steken de 324 legsels van 2021 en 325 van 2022 schril tegen af, tot je in ogenschouw neemt dat 2021 het eerste jaar is dat de Binnenveldse Hooilanden apart worden geïnventariseerd. Het werkgebied van WBO is dus een stuk kleiner geworden, maar alsnog broeden er meer kieviten in het gebied dan 10 jaar geleden. Bedreigingen van deze typische Binnenveldsoort zijn het omzetten van maïsland naar grasland, aanleg van zonnevelden op de verkeerde plek, landbouwwerkzaamheden en natuurlijk afname van het areaal. Maar de grootste bedreiging is predatie, zeker de laatste drie jaar. In de slotbijeenkomst van WBO hebben we oorzaken en oplossingen met elkaar besproken. De komende maanden werken we die verder uit. In de hoop dat we de predatie in 2023 kunnen terugdringen.

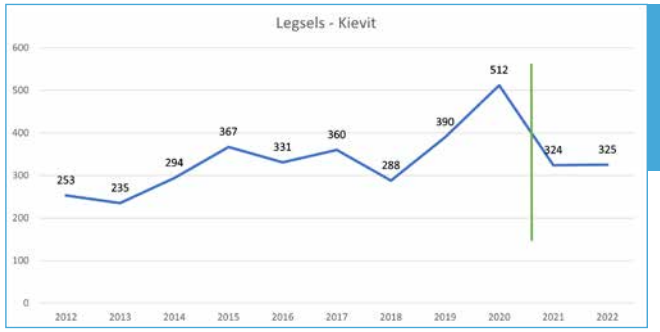

Aantal legsels kieviten sinds 2012. De groene lijn markeert het moment dat de Binnenveldse Hooilanden uit het WBO werkgebied verdwenen.

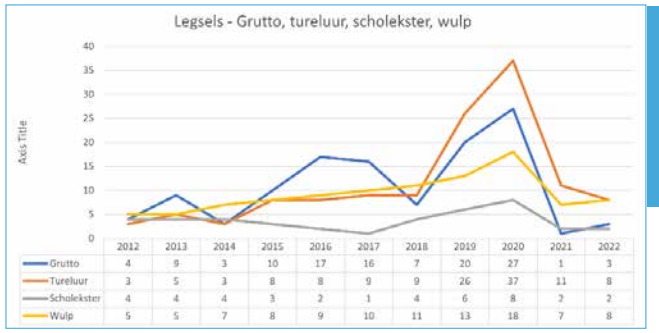

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Grutto	4	9	3	10	17	16	7	20	27	1	3
Tureluur	3	5	3	8	8	9	9	26	37	11	8
Scholekster	4	4	4	3	2	1	4	6	8	2	2
Wulp	5	5	7	8	9	10	11	13	18	7	8

Ook bij de andere 4 Big Five soorten zagen we piekaantallen legsels in 2019 en 2020. Voor deze soorten zien we (om dezelfde reden) in 2021 en 2022 een scherpe daling.

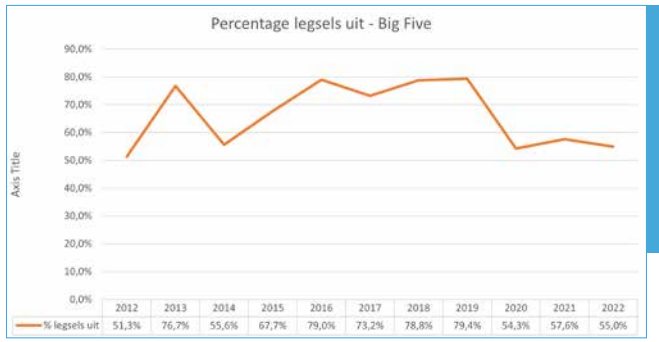

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
% legsels uit	51,3%	76,7%	55,6%	67,7%	79,0%	73,2%	78,8%	79,4%	54,3%	57,6%	55,0%

Het percentage nesten dat uitkomt in het WBO-gebied schommelt al jaren tussen de 50% en 80%. Maar met name de laatste drie jaren zijn de uitkomstpercentages erg laag. Predatie is de belangrijkste oorzaak hiervan.

Bron: Boerenlandvogelmonitor

Resultaten Binnenveldse Hooilanden (BH)

Met de Binnenveldse Hooilanden zijn door natuurliefhebbers, boeren en terreinbeheerders 300 hectare natuur toegevoegd aan het Binnenveld. Het gebied is heerlijk voor bijzondere planten, mooie uitzichten én weidevogels. Omdat dit geen boerenland meer is, zijn de percelen verdwenen uit het werkgebied van WBO. Er worden geen nesten meer gezocht en er vindt geen nestbescherming plaats. Wel wordt de broedvogelpopulatie geïnventariseerd (Sovon BMP) door het in kaart brengen van territoria door KNNV Wageningen en IVN Ede. In 2022 zijn in het gebied voor de big five de volgende aantallen territoria vastgesteld: kievit: 141 (waarvan 26 bij Van Laar), grutto: 17, tureluur: 23 (waarvan 3 bij Van Laar), scholekster: 3 en wulp: 8. Dubbeltelling dus. Er werden in totaal 569 territoria geteld in de Binnenveldse Hooilanden met 56 verschillende vogelsoorten

Resultaten WBW

Aan de overzijde van de Grift worden weidevogelnesten beschermd door vrijwilligers van de WBW. De aantallen gevonden nesten zijn: kievit: 100, grutto: 1, tureluur: 1, scholekster: 2 en wulp: 3. In het werkgebied van de WBW liggen ook de Achterbergse Hooilanden, waar enkel aantallen territoria worden geteld: kievit: 8, grutto: 7, tureluur: 4, scholekster: 0 en wulp: 5.

2.3 Beheerpakketten

Om met name ook kuikens een goede kans te geven op te groeien en groot te worden in het Binnenveld kunnen boeren beheerpakketten afsluiten. Bijvoorbeeld: vroeg onderwerken vanggewas, akkerranden (kruidenrijk, 6 meter breed), plas dras, uitstellen bewerken maisland, rustperiodes toepassen, toepassen ruige mest, botanische randen van 2 meter breed langs de sloot, etc.

In 2022 is door drie boeren een beheerpakket afgesloten: aanleg brede akkerranden (1x) en uitgesteld maaien (2x). Het streven is om in 2023 meer beheerpakketten af te sluiten.

2.4 Conclusies

- De WBO-resultaten in 2022 liggen in lijn met voorgaande jaren;
- Het uitkomstpercentage van 54% was iets slechter dan vorig jaar en is nog steeds aan de lage kant vergeleken met de jaren voor 2020;
- De predatie was dit jaar in alle deelgebieden hoog onder andere door vos en kraai;
- Net als in 2018, 2019 en 2020 waren de weersomstandigheden in 2022 (warm en droog) ongunstig voor de weidevogels en met name de kuikens;
- Voor scholekster en wulp is het WBO-gebied net zo belangrijk als de Binnenveldse Hooilanden. De grutto geeft de voorkeur aan de Binnenveldse Hooilanden. De tureluur is hier ook veel te vinden, maar houdt ook op het boerenland goed stand. De kievit geeft de voorkeur aan WBO en WBW-gebied.

Even voorstellen:

De wulp

De wulp is de grootste steltlopersoort van West-Europa, 50 tot 60 cm groot, lichtbruin van kleur met lange poten en een opvallende lange, omlaag gebogen snavel. Hét kenmerk van de wulp.
Wie één keer het melancholieke geluid van de wulp heeft gehoord vergeet dat nooit meer: een prachtig 'koer-lie', bij opwinding uitmondend in een indringend tuui-tuui-tuui. De wulp legt drie tot vier olijfgroene eieren. Beide ouders broeden. Broedduur 27 tot 29 dagen. Jongen zijn nestvlieders en vliegvlug na 32 tot 38 dagen.

De wulp is een echt internationaal voorkomende vogel, maar wordt sterk bedreigd. In Nederland is het aantal broedparen ruim 4.000, ca. 2 tot 3% van de totale wereldpopulatie. Ze broeden in open graslanden en akkers, heide, hoogveen en open duingebied. Onze broedvogels vertrekken na het broedseizoen naar Zuidwest-Europa en Engeland. Ze worden tussen juli en april afgelost door grote aantallen wulpen afkomstig uit Oost – Europa en verder. In het najaar stromen met name de kustgebieden vol met overwinterende wulpen. Een kwart tot de helft van de wereldpopulatie doet op enig moment Nederland aan.

Op basis van waarnemingen de afgelopen twee jaar in het Binnenveld lijkt het erop dat het boerenland voor de wulp en scholekster net zo belangrijk zijn als het natuurgebied de Binnenveldse Hooilanden. De grutto geeft de voorkeur aan de Binnenveldse Hooilanden en de kievit aan het boerenland. De tureluur voelt zich bij beide thuis (zie ook hoofdstuk 2 resultaten). De wulp is dus een echte boerenlandvogel.

We zijn dan ook erg blij dat er ieder jaar nog steeds 6 tot 8 wulpen broeden op het boerenland, met name op de graslanden tussen de Veensteeg en de Slagsteeg. Maar de bescherming is lastig en vraagt veel kennis en tijd van boeren en vrijwilligers. In 2023 gaan we opnieuw samen om tafel om te bespreken hoe we deze prachtige vogel kunnen behouden voor het Binnenveld.

[Bronnen: www.vogelbescherming.nl, Zakgids Vogels van Nederland en België, Weidevogels in een veranderend Landschap]

Sponsoren WBO

3 Berichten uit het veld

3.1 Start van het seizoen

Erg blij dat we na twee coronajaren weer een fysieke startbijeenkomst konden houden. Digitaal overleg en vergaderen kan voor een aantal activiteiten prima, maar elkaar fysiek ontmoeten en inspireren, nieuwe ontwikkelingen bespreken en ervaringen delen is voor een vrijwilligersgroep als WBO essentieel. Overigens geldt dat niet alleen voor WBO maar eigenlijk voor alle organisaties.

Het eerste kievitsei in het WBO-gebied werd dit jaar gevonden op 14 maart door vrijwilliger Nanne Galema op het bedrijf van Willemsen aan de Zuiderkade, gemeente Ede en aangeboden aan wethouder Jan Pieter van der Schans. Tonny Rupert, vrijwilliger van de weidevogelgroep Hof van Twente in Overijssel vond vijf dagen eerder op 9 maart het eerste kievitsei van Nederland. Het eerste wulpenei in het WBO-gebied werd gevonden door vrijwilliger Ardy Rekers op 21 maart.

In onderstaande tabel zijn de eerste gevonden nesten voor WBO per vogel weergegeven.

Vinddata 1e nesten WBO-gebied

	2022	2021
Kievit	14 maart	13 maart
Wulp	21 maart	28 maart
Tureluur	12 april	08 april
Scholekster	02 juni	30 april
Grutto	22 april	10 mei

Foeragerende wulpen op grasland

V.l.n.r.: wethouder Jan Pieter van der Schans en Nanne Galema

Rechter foto: 1e wulpenei gevonden door Ardy Rekers

3.2 Wetenswaardigheden

Het werkgebied van WBO is groot en ieder jaar beleven we weer van alles. Onderstaand enkele voorbeelden daarvan.

Slimme Scholeksters

Het leven van weidevogels is vol gevaren. Landbouwwerkzaamheden, predatie, verstoring door mensen etc. Sommige slimme scholeksters hebben daar iets op gevonden. Ze leggen en bebroeden hun eieren op het dak van gebouwen, voeden hun jongen op tot die vliegvlug zijn en verhuizen dan voor de verdere groei en ontwikkeling naar het boerenland of natuurgebied. Zo zijn er scholeksters waargenomen op de gebouwen van de WUR in Wageningen en op daken van bedrijfsgebouwen in Ede en Veenendaal.

Bron: website (https://www.scholeksterophetdak.nl/)

Fotograaf op de foto

Goed waarnemen vanaf de weg, geduld, op het juiste moment handelen en kennis van je onderwerp zijn belangrijke eigenschappen van een weidevogelbeschermer. Die eigenschappen zijn ook belangrijk voor een fotograaf. Vandaar dat weidevogelbeschermers vaak ook enthousiaste fotografen zijn. Ook omdat ze op die manier hun passie en liefde voor de weidevogel over kunnen dragen op anderen. Belangrijk daarbij is afstand houden tot de vogels en ze niet verstoren. Dat kan door het beschikbaar komen van steeds betere (digitale) fotoapparatuur, telelenzen etc. Op de foto WBO vrijwilliger Rik Nagtegaal in actie.

Waardering voor de WUR

Een belangrijk deel van het WBO-werkgebied wordt gevormd door de proefvelden van de WUR. Die zijn hoofdzakelijk gelegen in het oostelijk deel van ons werkgebied langs de Rijnsteeg, Plassteeg, Bornsesteeg en Dijkgraaf. In dit gebied komen al decennialang weidevogels voor, met name de kievit (ca. een kwart van het totale WBO-aantal). Maar ook de gele kwikstaart en de patrijs voelen zich hier thuis. En is weidevogelbescherming op boerenland al niet eenvoudig, op de proefvelden is het nog lastiger. Proefopstellingen, extra onderzoeksactiviteiten en bewerking stellen hoge eisen aan de inzet en flexibiliteit van de WUR-medewerkers en de vrijwilligers. We hebben veel waardering voor de WUR inzet en zijn blij met de opgebouwde samenwerking in de afgelopen jaren.

In gesprek met...

Volkert de Graaf

HvP

Wie is Volkert de Graaf?

Ik ben Volkert de Graaf, geboren in 1939 in Alkmaar maar opgegroeid in Schagen (West-Friesland). Al vele jaren gelukkig getrouwd met Erna en ik woon in Wageningen. Al vanaf mijn vroegste jeugd ging ik met mijn vader kievitseieren zoeken op de weilanden van de boeren in de omgeving van ons huis. De mandjes vol eieren verkochten we vervolgens voor 10 cent per stuk aan restaurants, die het als een delicatesse op de kaart zetten. Er was in die tijd absoluut nog geen sprake van weidevogelbescherming: als je toestemming van de boer had gekregen kon je eieren gaan zoeken. Ook raapten we voor geld in de duinen de eieren van de meeuwen, want deze vormden in de ogen van de bewoners een grote plaag. Vanaf mijn 15e ging ik alleen het veld in. Heerlijk die vrijheid en weidsheid. Op elke plek waar ik gewoond heb ging ik in het voorjaar kievitseieren zoeken.

In 2004 ben ik, tegelijk met Henk van Paassen, begonnen bij de WBO. We waren met een klein groepje mannen, die op een nogal chaotische manier naar eieren liepen te zoeken. Niemand had een eigen zoekgebied, dus kon het gebeuren dat een perceel op een dag wel door vijf personen werd doorzocht. Heel langzaam, want eierzoekers zijn meestal eigenwijze mensen, kwam er wat meer systeem in. Het verplicht volgen van cursussen bij de SLG hielp daarbij. De bedoeling was, dat ik door twee oudere mannen wegwijs gemaakt werd in het gebied, maar al snel bleek dat ik de meeste ervaring had. Vanaf dat moment kreeg ik een eigen zoekgebied rond de Ossekampen.

Mooiste weidevogelmoment 2022

Het broedseizoen was al twee maanden op gang en we hadden al aardig wat kievitsnesten gevonden, toen ik in de slootkant van een perceel van de WUR twee plevierennestjes vond. In tegenstelling tot de gekleurde kievitseieren zijn de eieren van de plevier wit en klein. Schattig. En elk broedseizoen is het vinden van “mijn” eerste kievitsei een moment waar ik elk voorjaar naar toe leef. Als ik dan ook nog alle collega’s voor ben, dat kan het niet meer stuk. Als het moet speel ik daarvoor ook nog wel een beetje vals: als ik met een collega in het veld ben en ik denk dat er een nest ligt zeg ik dan: “kom we gaan, volgens mij ligt er niets”.

Wat trekt mij in de weidevogelbescherming

Vroeger ging ik het veld in om geld te verdienen met het vinden van eieren, maar tegenwoordig is het vinden en markeren van een nest een noodzakelijke bijdrage aan het op peil houden van de weidevogelstand. Zeker gezien de hoge werkdruk van de boeren is onze inzet van groot belang. Liefst ga ik alleen het veld in, maar met z’n tweeën zie je meer en kun je het genot van het vinden van een nest met elkaar delen.

Binnenveld over 10 jaar

Ik zie de toekomst voor de weidevogels op de percelen van de WUR toch wel somber in. Door de toename van het aantal veldproeven door studenten en onderzoekers en het aantal recreanten is er nauwelijks meer rust voor de weidevogels.

Wensen?

Gezien de hoge predatie in de laatste drie jaar zou ik graag zien, dat er wildcamera’s geplaatst worden zodat we beter weten wie de predatoren zijn.

4 WBO Nieuws

4.1 Samenwerking

Samenwerking tussen de verschillende *organisaties* is de basis voor succesvol weidevogelbeheer. In het veld, maar ook aan de bestuurstafels waar op dit moment gesprekken worden gevoerd in het kader van het gebiedsproces. WBO zet hierbij i.s.m. de ANV Het Binnenveld in op een robuust weidevogel beheer. Hieronder een selectie van overige organisaties waar we mee samenwerken.

RN

Grutto

De vrijwilligers van de WBO werken sinds 1992, alweer 30 jaar, nauw samen met *boeren en loonwerkers* aan behoud en bescherming van weidevogels in het Binnenveld. Dit gebeurde de afgelopen jaren via overleg, voorlichtingsavonden, start- en slotbijeenkomsten, cursussen en keukentafelgesprekken. Dit jaar lag de nadruk op de start- en slotbijeenkomsten.

De *Agrarische Natuur Vereniging Het Binnenveld* (gestart in 2011) is een onmisbare partij in het Binnenveld. Sinds 2013 draait de WBO als adviseur mee in het Bestuur van de ANV. De ANV heeft zich naar gemeentelijke en provinciale overheid ontwikkeld tot initiërende en coördinerende partij voor akker- en weidevogels in het Binnenveld.

De *Weidevogelbeschermingsgroep Binnenveld-West (WBW)* is onze partner in het westelijk deel van het Binnenveld. De WBW zet zich in voor zowel weidevogels als erfvogels (zwaluwen en uilen). Dit jaar is de samenwerking met WBW geïntensiveerd en ondersteunen WBO en WBW elkaar bij wederzijdse gebiedsplannen en overall-visies voor het Binnenveld. Ook zijn er gesprekken gevoerd om de samenwerking nog meer te intensiveren.

De *Wildbeheereenheid De Vallei* (WBE) wordt ingeschakeld bij predatieoverlast van kraaien en vossen. De kraaienjacht is sinds 2005 vrijgegeven, de vossenjacht sinds 2007. Beide vormen van beheer blijken ook dit jaar, met een predatie van 37%, hard nodig om deze predatoren tot aanvaardbare aantallen terug te dringen.

Verder onderhoudt de WBO-contacten met de vier *WERV-gemeenten*: Wageningen, Ede, Rhenen en Veenendaal. De wethouders van Wageningen en Ede werken graag mee aan de promotie van de weidevogelbescherming, onder andere door een persmoment/foto van de vondst van het eerste kievitsei. De legselvergoedingen en de betaling van last-minute contracten in het kader van de weidevogelbescherming in het Binnenveld worden financieel mogelijk gemaakt door de gemeentelijke bijdragen en de ANLb gelden.

Tenslotte mag de samenwerking met *Landschapsbeheer Gelderland* (SLG) niet onvermeld blijven. Ook in 2022 heeft de WBO bij allerlei zaken vakkundige ondersteuning gehad.

In gesprek met...

Lodewijk Pool

Het vorig jaar gestarte gebiedsproces wordt belangrijk voor de verdere inrichting van het Binnenveld en dus ook voor de weidevogels. De opgaven met betrekking tot o.a. stikstof, water, ruimte, energie, natuur en wonen zijn groot. Om hierbij te zorgen voor een goede inbreng en bijdrage van de agrarische sector heeft een aantal agrariërs op 16 juni 2022 de Gebiedscoöperatie Het Binnenveld opgericht. We praten hier over met Lodewijk Pool, één van de vijf oprichters en ook bestuurslid.

Wat is het doel van de gebiedscoöperatie?
Pool: "Wij willen meedenken over en meewerken aan oplossingen voor de opgaven die op ons afkomen. Onder andere door uitvoering van concrete projecten. We streven naar een toekomstperspectief voor het Binnenveld met een duurzame voedselproductie met een verdienmodel voor de volgende generatie boeren en naar behoud en versterking van het aanwezige agrarische cultuur- en natuurlandschap. Vertrouwen, gelijkwaardigheid en samenwerking zijn hierbij de sleutel voor succes".

Hoe verloopt het tot nu toe?
"We zijn tevreden over de ontwikkeling tot nu toe. Inmiddels zijn ruim vijftig agrariërs, waaronder veel jonge bedrijfsopvolgers, lid geworden van de gebiedscoöperatie. Verder zijn we begonnen met het uitwerken van ideeën. Dat doen we onder andere per diersoort, zoals rundvee, varkens en pluimvee. Ook kijken we naar de verschillende deelgebieden in het Binnenveld. Een goede samenwerking tussen het Gelderse en het Utrechtse deel van het Binnenveld vinden we daarbij van groot belang".

Hoe passen weidevogels in dit proces?
Pool: "Bij het gebiedsproces mogen we de weidevogels zeker niet vergeten. Zij zijn al sinds mensenheugenis aanwezig in het Binnenveld en horen hier thuis. Veel boeren genieten van de vogels op hun land. Ze vormen in feite ook een deel van je opbrengst als boer. Ik vind dat de beide Weidevogelwerkgroepen Binnenveld Oost (Gelderse deel) en Binnenveld West (Utrechtse deel) goed bezig zijn. Mooi ook dat jullie vanaf 2023 intensiever gaan samenwerken. Het gaat tenslotte om een gezonde weidevogelstand in het hele Binnenveld. In het gebiedsproces verdient weidevogelbeheer, als onderdeel van biodiversiteit, dan ook ruime aandacht".

'Bij het gebiedsproces mogen we de weidevogels niet vergeten'

4.2 Voortgang Weidevogelbeheerplan

In 2020 is het adviesrapport "Agrarische Natuurbeheer en weidevogels in het Binnenveld" (ook wel Uitvoeringsplan voor weidevogelbeheer genoemd), uitgekomen. In het document staan maatregelen, adviezen en acties genoemd om de weidevogelstand te handhaven of zelfs te laten toenemen.

In 2021 zijn we gestart met de realisatie van het plan. Zo hebben we de monitoring en rapportage van de beheerresultaten aangepast door een snellere opname daarvan in de landelijke Boerenlandvogelmonitor. Dit jaar 2022 hebben we meer aandacht besteed aan het waarnemen en volgen van kuikens. Ook hebben we, in het kader van de omslag van gebiedsgericht naar boergericht werken, een overzicht gemaakt van de 'hotspots' met veel weidevogels (zie afbeelding). Hierdoor kunnen we gerichter het beheer uitvoeren samen met de betreffende boeren. Ook dienen de hotspots als basis voor het uitwerken van pilots die we willen inbrengen in het Gebiedsproces.

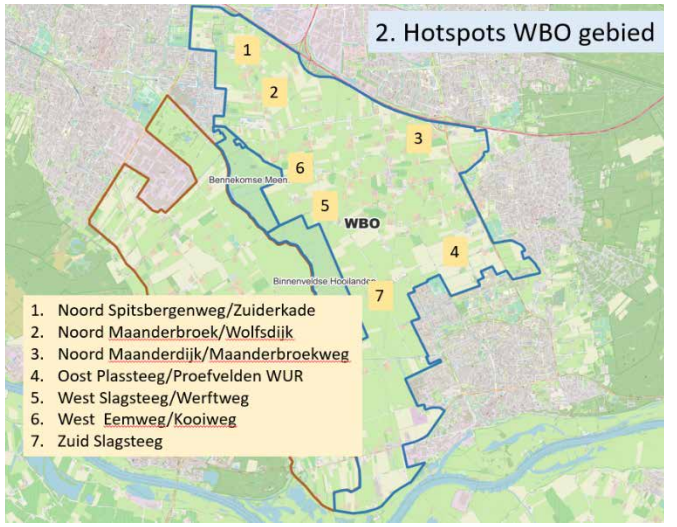

4.3 WBO Organisatie

Koers WBO

In 2021 hebben we als WBO-groep gesproken over onze koers de komende drie jaar. Belangrijke punten daaruit zijn: focus op kievit, grutto, wulp, tureluur, scholekster; versterken en vernieuwen van de vrijwilligersgroep; bij het beheer meer van gebiedsniveau naar boer- en hotspotniveau werken; versterken van de interne samenwerking en meer inzetten op samen leren en beleven.

Kernteam

Voor de dagelijkse coördinatie van het WBO-werk is een kernteam gevormd. In 2022 bestond dit uit Femke Jochems (communicatie), Christ Elsten (secretaris), Rik Nagtegaal (informatievoorziening) en Henk Folkerts (voorzitter).

Startbijeenkomst

Op 5 maart zijn we het weidevogelseizoen 2022 begonnen met een startbijeenkomst in zorgboerderij de Hoge Born aan de Bornsesteeg. Een mooie locatie om eens langs te gaan. We begonnen de bijeenkomst met

een toelichting op de Jaarplanning en op de Informatiemap 2022. Daarna hebben we gesproken over hoe we als WBO-groep kunnen en willen bijdragen aan het Gebiedsproces dat vanaf eind 2022 steeds concreter wordt. Tot slot heeft Dirk Jan Bleijerveld van de ANV Het Binnenveld een overzicht gepresenteerd van de verschillende beheerpakketten en vergoedingen voor boeren.

HvP

Slotbijeenkomst

Op 8 oktober hebben we het seizoen afgesloten met een bijeenkomst bij Boerderij de Hooilanden aan de Slagsteeg. Hoofdonderwerpen waren de bespreking van de resultaten van het afgelopen seizoen, de toenemende predatie en een aantal pilot-ideeën voor de versterking van de weidevogelstand in het Binnenveld. Daarnaast hebben we kort stilgestaan bij de samenwerking met de ANV, Mooi Binnenveld en onze collega's van de WBW.

Vrijwilligers

In 2022 waren er 19 vrijwilligers actief bij de WBO, te weten: Bram Koudijs, Anneke Meijer, Ardy Rekers, Carl Jansen, Ceciel Linssen, Chris Bosch, Christ Elsten, Femke Jochems, Gert van de Ende, Tjitze Smit, Harm Roseboom, Henk Folkerts, Henk van Paassen, Jaap Kelderman, Jan van Niejenhuis, Joost Ruisch, Nanne Galema, Rik Nagtegaal en Volkert de Graaf. We namen afscheid van Carl Jansen en heetten Tjitze Smit welkom als nieuwe vrijwilliger.

HvP

Tot slot: WBO 30 jaar!

En 'last but not least' vierden we dit jaar ons 30-jarig bestaan. En daar zijn we supertrots op!

WBO is in 1992 ontstaan vanuit IVN-afdeling Ede en nu actief als zelfstandige werkgroep onder de vlag van ANV Het Binnenveld. Er werd in 1992 gestart met 5 vrijwilligers. In de loop der jaren is dat uitgebreid tot ca. 20 nu. En de resultaten mogen er zijn: de weidevogelpopulatie is in de afgelopen 30 jaar vrijwel gelijk gebleven. Dit ondanks de oprukkende verstedelijking, de toenemende verdroging, recreatieve druk, verplichte vanggewassen en de toegenomen predatie.

Het is duidelijk: weidevogels hebben geen toekomst in het Binnenveld zonder de medewerking en het enthousiasme van boeren, loonwerkers én vrijwilligers. En bij een 30-jarig bestaan besef je eens te meer dat je dank verschuldigd bent aan je voorgangers, maar óók dat je naar de toekomst toe steeds weer nieuwe vrijwilligers nodig hebt. Dus als je hart hebt voor weidevogels en graag deel uitmaakt van een hechte en gezellige club mensen, meld je dan aan als vrijwilliger. Je bent van harte welkom!

Bijlage

Overzicht resultaten 2022 per bedrijf

Bedrijf	Kievit		Grutto		Tureluur		Scholekster		Wulp		Totaal	Onbekend
	Aantal	uit	Aantal	uit	Aantal	uit	Aantal	uit	Aantal	uit		
Achterstraat R.	2	1									2	
Adams J.W.	13	8									13	
Adams P.	9	6							1	1	10	
Beek P. van									1	1	1	
Boon R.	11	8									11	
Bos A.R.	26	16									26	
Braafhart H.	23	11									23	
Ginkel J.v. (Eemweg)	57	36	3	2	4	4					64	
Ginkel J.v. (veensteeg)									2	2	2	
Groene Grens	8	1									8	
Heemsbergen E van									1	1	1	
Heemsbergen P van									1	1	1	
Groeneveld R.	6	2									6	
Jochemsen E.C.	11	7									11	
Korevaar G.	2	1					1	0			3	
Laar D. van	27	16			4	0					31	
Pol W.J. van de	20	13					1	0			21	
Pool L.M.M.									2	1	2	
Roekel EJ van	2	2									2	
Scheur E. van de	6	4									6	
Stempvoort T. v.	24	7									24	
Steenbergen G.J. van	2	1									2	
Unifarm (GD 1)	31	6									31	
Unifarm (GD 2)	22	12									22	
Willemsen	23	18									23	
Totaal	**325**	**175**	**3**	**2**	**8**	**4**	**2**	**0**	**8**	**7**	**346**	

Bron: Boerenlandvogelmonitor

Kievit: ‘dankjewel voor de medewerking’

HF